

LAUSUNTO

26.6.2025

Dnro: 410/D.a.2/2025

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO
Sähköposti: kirjaamo.mmm@gov.fi

Asia: Lausunto karhukiintiöasetuksesta metsästysvuodelle 2025-2026
Viite: VN/15161/2025-MMM-1

1. Aluksi:

Saamelaiskäräjät kiittää maa- ja metsätalousministeriötä mahdollisuudesta lausua karhukiintiöasetuksesta metsästysvuodelle 2025–2026. Karhukiintiöasetuksen tavoitteena on hallita karhukannan kokoa ja käyttäytymistä kestävästi, yhteiskunnan turvallisuus ja luontodirektiivin tiukat suojeluvaatimukset huomioon ottaen.

2. Saamelaiskäräjien näkemys

2.1. Johdanto:

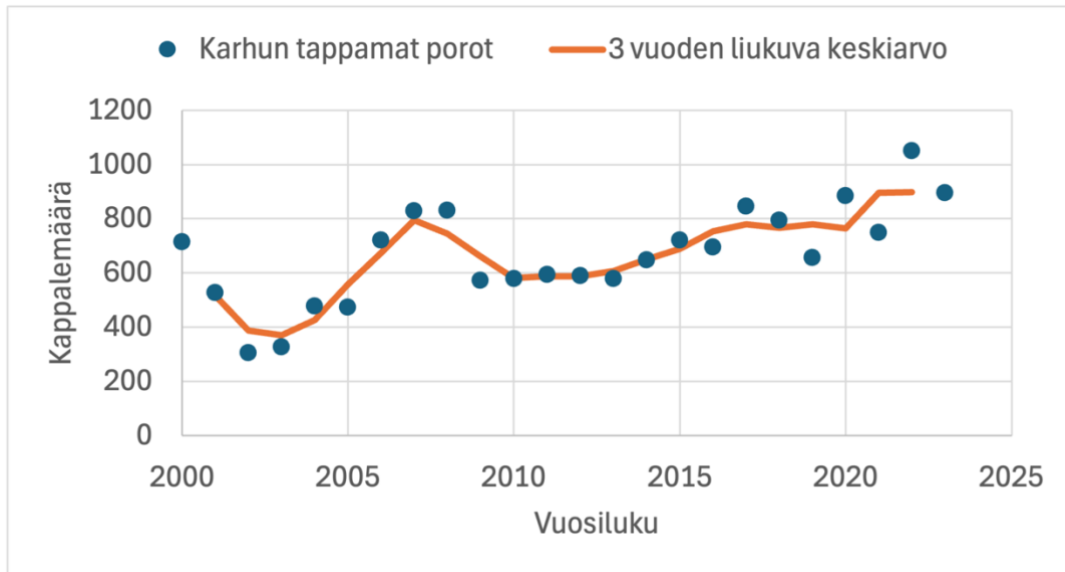
Saamelaiskäräjät tuo esiin vakavan huolensa siitä, ettei asetuksen valmistelumuistiossa ole mainintaa saamelaisista alkuperäiskansana, saamelaisten kulttuurisista ja perustuslaillisista oikeuksista, eikä viittauksia saamelaisten kotiseutualueeseen. Tämä on huomattava puute, sillä karhukannan sääntelyllä ja kannanhoidollisen metsästyksen alueellisilla linjauksilla on suoria vaikutuksia saamelaisten perinteisiin elinkeinoihin, erityisesti poronhoitoon, joka on kiinteä osa saamelaiskulttuuria.

Saamelaiskäräjät korostaa, että karhukiintiöasetuksen valmisteluprosessissa on tunnustettava saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet ja huomioitava YK:n alkuperäiskansajulistuksen, Suomen perustuslain (17.3 §) ja saamelaiskäräjälain (974/1995) mukaiset velvoitteet sekä arvioitava karhukannan koon vaikutukset saamelaisten oikeuteen harjoittaa omaa kulttuuriaan, erityisesti poronhoidon kestävyYTEEN ja kulttuurisen jatkuvuuden edellytyksiin.

2.2. Perustelut:

Paliskuntain yhdistykseltä ja Ruokavirastolta saadun aineiston perusteella (kuva 1) karhun tappamien porojen määrä saamelaisten kotiseutualueella on lisääntynyt voimakkaasti vuosituhanen alkuvuosien jälkeen (kts. 3 vuoden liukuva keskiarvo). Karhun tappamien porojen määrä indikoi lisääntyneestä karhukannasta saamelaisten kotiseutualueella. Saamelaisten poronhoitajien havainnot tukevat vahvasti tätä päätelmää.

Lisäksi karhukantojen arvioinnissa on huomioitava, että Luonnonvarakeskuksen resurssit eivät ole mahdollistaneet riittävää havainnointia saamelaisten kotiseutualueella. Tämän vuoksi karhukannan tilan määrittelyssä tulisi hyödyntää myös saamelaisten perinteistä tietoa, paikallisia havaintoja sekä DNA-näytteisiin perustuvaa menetelmää alueellisesti tasapainoisemman arvioinnin varmistamiseksi.

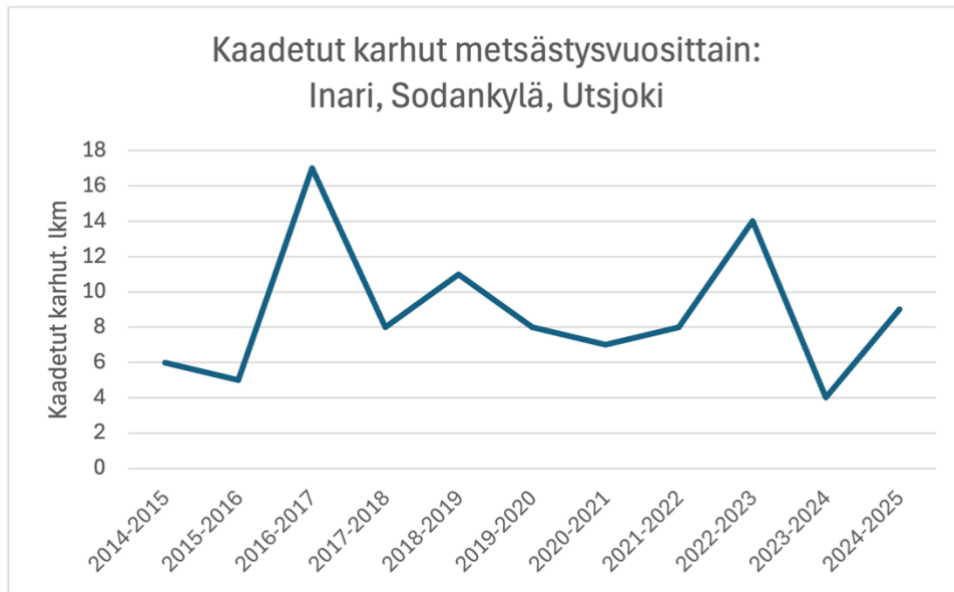

Kuva 1: Karhun tappamien porojen määrä ja määrän kolmen vuoden liukuva keskiarvo saamelaisten kotiseutualueella aikavälillä 2000–2023. Aineisto: Ruokavirasto ja Paliskuntain yhdistys 2024

Karhukannan kasvu ja itärajan takaa saapuvat suurpedot, erityisesti Venäjän puolelta tapahtuvan metsästyksen vähenemisen seurauksena, ovat lisänneet porotaloudelle aiheutuvia vahinkoja saamelaisten kotiseutualueella. Karhut aiheuttavat merkittäviä tappioita poronhoidolle erityisesti vasomisaikaan, heikentäen vakavasti porotalouden harjoittamisen edellytyksiä ja samalla saamelaisten mahdollisuuksia ylläpitää omaa kulttuuriaan ja elinkeinoaan.

Itäinen ja läntinen poronhoitoalue ulottuvat huomattavasti saamelaisten kotiseutualuetta etelämmäs, missä karhunmetsästyskausi alkaa käytännössä aiemmin. Tämän seurauksena metsästyskiintiöitä voidaan käyttää jo ennen kuin metsästys saamelaisalueella käynnistyy, mikä heikentää saamelaisten mahdollisuuksia vaikuttaa oman alueensa suurpetojen kannanhallintaan. Tämä asettaa saamelaisten kotiseutualueen poronhoidon epäedulliseen asemaan ja vaarantaa poronhoidon kestävyys sekä kulttuurisen jatkuvuuden edellytykset.

Kuvassa 2 esitetään Suomen Riistakeskuksen tiedoista koottu kaadettujen karhujen määrä metsästysvuosittain Inarin, Sodankylän ja Utsjoen alueilla vuosina 2014–2024. Vaikka määrä vaihtelee vuosittain, se yhdessä karhujen tappamien porojen määrän kanssa (kuva 1) viittaa siihen, että pyyntikiintiö saatetaan täyttää jo ennen kuin karhunmetsästys alkaa saamelaisten kotiseutualueella.

Kuva 2: Kaadetut karhut metsästysvuosittain vuosien 2014-2024 välillä Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa. Aineisto: Suomen Riistakeskus.¹

Karhujen ihmisarkuuden heikkeneminen on johtanut siihen, että poliisille ilmoitettujen suurpetotilanteiden, kuten karkotus- ja lopetuspäätösten määrä on kasvanut. Tämä kehitys osoittaa selvästi, että nykyinen karhukannan hallintajärjestelmä ei riittävästi kykene ehkäisemään porotalouden ja alkuperäiskansan elinkeinon turvaamiseen liittyviä ongelmia. Vaikka asetuksessa tunnistetaan poronhoitoalue omana kokonaisuutenaan, muistiossa ei käsitellä saamelaisten perustuslaillisia oikeuksia, eikä tunnisteta kotiseutualueen kulttuurisesti erityistä asemaa suhteessa suurpetopoliittikkaan.

Luontodirektiivin (92/43/ETY) 16 artikla mahdollistaa poikkeamisen tiukasta suojelusta erityisesti silloin, kun toimenpiteellä voidaan estää merkittäviä vahinkoja, eikä muuta tyydyttävää ratkaisua ole. Näin ollen kannanhoidollinen metsästys saamelaisten kotiseutualueella voidaan perustella paitsi biologisin ja taloudellisin perustein, myös saamelaisten kulttuuristen oikeuksien turvaamisella.

Karhukiintiöasetuksen yhteydessä olisi perusteltua:

- ottaa erikseen huomioon saamelaisten kotiseutualueen olosuhteet,
- varmistaa, että karhukannan hallinta ei vaaranna perinteisen poronhoidon jatkuvuutta,
- sekä turvata alkuperäiskansan oikeus elinkeinoonsa kansainvälisten ihmisoikeusnormien ja perustuslain mukaisesti.

3. Lopuksi:

Saamelaiskäräjät esittää edellä mainittujen perustelujen perusteella, että karhukiintiöasetukseen tulee sisällyttää erillinen maininta saamelaisten kotiseutualueesta ja varmistaa, että metsästyksen säätely tällä alueella vastaa sekä vahinkojen ennaltaehkäisyn tarpeeseen että saamelaisten kulttuuristen ja elinkeinollisten oikeuksien toteutumiseen. Kyseinen alueellinen erottelu olisi linjassa perustuslain 17 §:n 3 momentin, ILO-sopimuksen nro 169, YK:n alkuperäiskansajulistuksen sekä korkeimman hallinto-oikeuden (KHO:2024:65)

¹ Suomen Riistakeskuksen Oma Riista-sivusto. Viitattu 25.6.2025

https://riista.fi/metsastys/saalis seuranta/karhusaaliit/?_gl=1*1t18ecy*_up*MQ..*_ga*MjUyNzY5NTEuMTcxNTU0NjQ0Mw..*_ga_CFR0WDKTCN*MTcxNTU0NjQ0Mi4xLjAuMTcxNTU0NjQ0Mi4wLjAuMA

kanssa, joiden mukaan saamelaisilla on oikeus kulttuurinsa harjoittamiseen ja osallistumiseen itseään koskevaan päätöksentekoon.

Lisäksi saamelaiskäräjät esittää, että itäiselle poronhoitoalueelle asetetaan vähintään 90 yksilön ja läntiselle poronhoitoalueelle vähintään 30 yksilön karhukiintiö. Tämä taso vastaa alueen petopainetta ja porotaloudelle aiheutuvien vahinkojen ennaltaehkäisyä.

Saamelaisten kotiseutualueella metsästyskausi alkaa käytännössä myöhemmin kuin eteläisemmillä alueilla. On vaarana, että valtakunnallinen kiintiö täyttyy ennen kuin alueellinen metsästys pääsee alkamaan. Tämän vuoksi poronhoitoalueen sisäisiä eroja tulisi huomioida erillisellä kiintiöjaolla tai varaamalla osa kiintiöstä saamelaisten kotiseutualueelle myöhempää käyttöä varten.

Merk.

Leo Aikio
I varapuheenjohtaja

Maria Valkeapää
vs. elinkeinosihteeri

Lisätietoja antaa: vs. elinkeinosihteeri Maria Valkeapää, maria.valkeapaa@samediggi.fi, puh. +358 40 530 9513